

N:o 5.

Ank. till Riksd. Kansli den 20 Mars 1878, kl. 11 f. m.

Första Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 2, i fråga om upphörande eller nedsättning af lärarinnornas årsafgift till folkskolelärares enke- och pupillkassa.

Med föranledande af en utaf Herr *A. W. Westerdal* inom Andra Kammarerna väckt motion, N:o 106, att folkskolelärares enke- och pupillkassan må väsentligen nedsättas eller helt och hållet upphävas och statens bidrag till kassan i motsvarande mån förhöjas, har nämnda Kammarernas Första Tillfälliga Utskott i afgifvet utlåtande N:o 3 (N:o 1) anført, att Utskottet ansåge det böra öfverlemnas åt lärarinnornas fria val att bestämman, huruvida de ville ingå såsom delegare i enke- och pupillkassan eller icke, samt att, då Utskottet saknade den specialkänedom, som erfordrades för att kunna bedöma det inflytande en sådan förändring i reglementet sannolikt skulle komma att utöfva på de bidrag från statens sida, hvilka nu utgå till kassan, funne Utskottet sig böra hemställa:

att Riksdagen — med uttalande af den åsigt, att folkskolelärares enke- och pupillkassa, som icke sjelf önskar att såsom delegare ingå i folkskolelärares enke- och pupillkassa, må helt och hållet vara befriad från erläggande af den i reglementet för nämnda enke- och pupillkassa af den 15 Oktober 1875 stadgade års-

afgift — måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Han täcktes efter sakens vidare utredning inkomma till Riksdagen med det förslag, hvartill omständigheterna kunna föranleda.

Denna hemställan har blifvet bifallen af Andra Kammaren, hvarefter ärendet jemlikt 63 § Riksdagsordningen blifvit öfverlemnadt till Första Kam-maren, som hänvisat detsamma för vidare utredning till sitt Tillfälliga Ut-skott N:o 2.

Till en början anser Utskottet sig böra anföra: att genom regle-mentet den 30 November 1866, angående folkskolelärnarnes pensionsinrättning, rätt till pension är bestämd för innehafvare af ordinarie folkskolelärarebefattning, med hvilken följer laglig rätt till åtnjutande af den genom gällande författning bestämda minimilön. Kvinna, som innehar sådan lärarebefattning är, lika med man, berättigad till pension. Inrättningens inkomster utgöras af statsmedel och afgifter från skoldistriktet. Delegarne erlægga icke bidrag.

Sedan Riksdagen i skrifvelse den 19 Maj 1874 anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes taga under förnyadt öfvervägande frågan om beredande af pensio-nering för folkskolelärares efterlemnade enkor och oförsörjda barn på den af särskilde komiterade i betänkande den 19 December 1864 föreslagna, af Kongl. Maj:t gillade och af Rikets Ständer vid 1865—1866 årens riksdag antagna grund, att pensioneringen besörjes af skolläroarne sjelfve med under-stöd af statsmedel, hvarvid Riksdagen likväl ansett böra stadgas skyldighet endast för blifvande, men rättighet för dåvarande innehafvare af ordinarie läraretjänst, att såsom delegare i anstalten ingå, och en med anledning här-af af Kongl. Maj:t förordnad komité den 30 November 1874 afgifvit förslag i detta ärende; så, jemte det redogörelse lemnades för de grunder, hvarefter folkskolelärnarnes enke- och pupillkassa borde anordnas, hemstälde Kongl. Maj:t till 1875 års Riksdag, att den ville höja det förut å pensionsstaten uppförda bidraget 2,000 kronor med 65,000 kronor och medgifva, att den å anslaget befintliga behållning 18,000 kronor finge för pensioneringen användas.

Uti skrifvelse den 19 Maj 1875 anmälde Riksdagen att, för inrät-tande af en pensionsanstalt för folkskolelärares enkor och barn, Riksdagen medgifvit, att förutvarande anslag 2,000 kronor må från och med 1876 och

så länge sådant finnes för pensionsanstalten behöfligt, höjas med 54,000 kronor, hvaraf 3,000 kronor till förvaltningens bestridande, äfvensom att berörda besparing 18,000 kronor finge för pensioneringen användas allt i öfverensstämmelse med ofvannämnda grunder.

I enlighet härmed utfärdades den 15 October 1875 gällande reglemente för folkskolelärarynkes- och pupilikassa, hvarigenom stadgas bland annat: att skyldighet att vara delegare i kassan åligger hvarje folkskolelärare och lärarinna, som, efter den 1 Januari 1876, blifver ordinarie innehafvare af tjenst, för hvilken vederbörande skolområde eller skoldistrikt i afseende å delegarens egen pensionering vunnit delaktighet i folkskolelärarynkes pensionsinrättning, så ock hvarje i sagda inrättning blifvande pensionstagare, hvilken under sin tjenstetid ingått såsom delegare i kassan; att hvarje folkskolelärare och lärarinna, som den 1 Januari 1876 innehade ordinarie tjenst af ifrågasvarande beskaffenhet, var berättigad att inträda såsom delegare i kassan, så vida anmälan om delaktighet gjordes inom ett år från nämnda dag; att pensionsavgift skall årligen erläggas af folkskolelärare med 3 $\frac{1}{2}$ procent och af lärarinna med 1 $\frac{2}{3}$ procent af den lön, för hvilken skolområde eller skoldistrikt i afseende på delegarens egen pensionering vunnit delaktighet i pensionsinrättningen; att avgift likaledes årligen skall utgöras af manlig pensionstagare med 2 $\frac{1}{2}$ procent och af qvinlig pensionstagare med 1 $\frac{1}{4}$ procent af den lön, hvarefter hans eller hennes pension i inrättningen beräknas; samt att, om tjenst, hvars innehafvare är delegare i kassan, varder ledig genom innehafvarens afsked eller frånfälle eller transport till annan tjenst, full pensionsavgift likväl skall erläggas, hvilken för den tid tjensten icke eger ordinarie innehafvare, utgöres af skolområdet eller distriktet.

Utskottet delar Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts åsigt, att genom oförmälda föreskrifter folkskolelärarynkes rättigheter och skyldigheter icke kunna anses vara väl afvägda mot hvarandra. För de ogifta lärarynkesnorna — och de utgöra det ojemförligt största antalet — beredes icke någon fördel af ifrågasvarande pensionsinrättning. Den gifta lärarynkesnorna, som har minderåriga barn, kan visserligen beräkna rätt för dem till pension; men det lærer väl höra och komma att höra till undantagsfall, att en gift lärarinna kan och vill såsom husmoder fortfara med lärarynkesbefattningen; och med afseende å dessa fall synes rättighet böra lemnas lärarinna att på stadgade vilkor frivilligt anmäla sig såsom delegare i kassan.

Att folkskolelärarinnorna sjelfva betrakta frågan från denna synpunkt, synes otvifvelaktigt framgå deraf, att då, enligt erhållen uppgift, antalet af ifrågavarande lärarinnor inom riket den 1 Januari 1876 utgjorde närmare 300, endast 6 lärarinnor anmält sig till inträde i kassan och i afgift erlagt tillsammans 60 kronor. För år 1877, då pensionsavgift obligatoriskt utgått jemväl af alla nyutnämnda lärarinnor och af sådana äldre, som erhållit befattning i annan skola än de förut tillhört, har afgiften utgjort 1,091 kronor 72 öre.

Då nu, enligt hvad Utskottet inhemtat, det förslag, som blifvit afgifvet till enke- och pupillkassa för lärare och lärarinnor vid elementarläroverken och seminarierna i riket, lemna lärarinnorna valfrihet att sjelfva afgöra, om de vilja inträda i pensionsinrättningen eller icke, hemtar Utskottet deraf ett ytterligare skäl för sin hemställan:

att Första Kammarerna måtte biträda Andra Kammarens ifrågavarande beslut.

Stockholm den 19 Mars 1878.

På Utskottets vägnar:

W. Stråle.
